

UDARNO S PREVODOM

PREVODNI PRANGER

Klasična in mladinska dela španske literature pri nas

V reviji *Otrok in knjiga* v sodelovanju s festivalom Prevodni Pranger predstavljamo prevajalke in prevajalce otroške in mladinske književnosti, ki prenašajo sodobna besedila v slovenski jezik in kulturni prostor, s čimer pomembno prispevajo k razširjanju obzorij mladih bralcev. Vodstvo festivala Prevodni Pranger za vsak pogovor izbere tuji jezik in selektorico, ki v fokus večera postavi dve knjigi prevajalca ali prevajalke, za kateri je mnenja, da ju je treba osvetliti. Izbira po svoji neodvisni presoji, a upošteva obvladljivost gradiva po obsegu in posega po različnih izbiralskih pristopih. Izbor in argumentacijo prevodnih rešitev komentira vabljeni diskutant. Tako selektorica in diskutant(ka) »iz oči v oči« pojasnita svoja mnenja ustvarjalki oziroma ustvarjalcu prevoda, ki ima priložnost odškrniti pogled v svojo prevajalsko delavnico ter razkriti manj znana dejstva ali besedilna mesta, ki sta jih razpravljalca nemara interpretirala po svoje.

V osrčju tokratne razprave sta bili literarni klasiki, ki ju loči kar štiristo let, in sicer *Zgledne novele* (*Novelas ejemplares*, 1613) (Klasična Beletrina, 2021) Miguela de Cervantesa in mladinski roman *Naravnost za nosom!* (*Quina tocada de nassos!*, 2018) avtorice Ruth Tormo (Založba Zala, 2020), ki ju je v slovenski jezik prenesla **Veronika Rot**, cenjena in plodna prevajalka za sladokusce. O njenih prevajalskih prijemih sta spregovorili selektorica večera, **dr. Barbara Pregelj**, in diskutantka **Marjeta Prelesnik Drozg**. Pogovor je povezovala **Nina Medved**. Dogodek je potekal 19. decembra 2022 na spletu.

V zapisu smo obravnavali uvod in mladinski roman *Naravnost za nosom!*, nismo pa vključili analize prevoda *Zglednih novel*.

UVOD

Barbara Pregelj: Danes bomo govorili o dveh delih ne samo španske literature, ampak tudi o dveh jezikih španske države: *Zgledne novele* so osvežen, moderen prevod Miguela de Cervantesa Saavedre, *Naravnost za nosom!* Ruth Tormo pa je mladinski roman. Zelo sem bila vesela, ker se je Veronika pogumno lotila Cervantesovih novel. Vesela pa sem tudi, da bomo lahko govorili o mladinski književnosti in o romanu, ki me je navdušil. Ko sem se z urednico Matejo Črv Sužnik pogovarjala o tem besedilu, mi je rekla, da je že pošlo. Upam, da bo današnja razprava vzbudila tudi to, da bo založba lahko šla v ponatis tega dela.

Veronika Rot zlasti v zadnjem času precej prevaja besedila avtorjev, ki ustvarjajo v Španiji, v obeh jezikih, španščini in katalonščini. To kaže na njen velik jezikovni razpon. Tudi zvrstno sta si besedili izredno različni, pri čemer je eno klasično, drugo pa sodobno, prvo je namenjeno odraslim, drugo pa prvenstveno mladim bralcem. Da lahko prevajaš tako različna besedila, moraš imeti, kot rečeno, zelo širok razpon in tudi prevajalsko empatijo. To je termin, ki mi je zelo všeč, saj se mi zdi, da pozabljamo na to, da smo prevajalci izredno empatična bitja. To nam omogoča, da se lahko identificiramo in tako prevajamo različne stile.

Ob tem, da se bomo pogovarjali o dveh različnih besedilih, se bomo hkrati pogovarjali tudi o dveh izdajah *Zglednih novel*. Knjiga je najprej izšla leta 1951, izdal jo je Slovenski knjižni zavod v Ljubljani, takrat jo je poslovenil Anton Debeljak. Natanko čez 70 let je izšla v Klasični Beletrini v prevodu Veronike Rot. Tokrat piše, da je avtorica besedilo prevedla – pri čemer posebej izpostavljam, da smo tudi prevajalci avtorji. Zanimivo bo videti, kako se lotiti prevoda, če imamo pred seboj neko besedilo, ki je bilo že prevedeno.

Zelo zanimivo je, kakšna je strategija tega drugega prevoda. Pri obravnavanem mladinskem besedilu te dileme nimamo, pri Cervantesu pa zagotovo je. Prva možnost je, da starejši prevod zanikamo in ga sploh ne upoštevamo. Druga strategija je, da si zelo natančno pogledamo prvi prevod, naredimo analizo in ga skušamo izboljšati na mestih, kjer se nam zdi, da je vreden izboljšave. Tretja strategija pa je, da lahko pripravimo radikalno drugačen prevod. Tudi v tem primeru lahko prvi prevod analiziramo, ampak se poskušamo od njega čim bolj oddaljiti. Razen morda v pasusih, ki so v prvem prevodu ponarodeli.

Redkokdaj imamo ob prevodih iz španščine priložnost, da lahko analiziramo ali se pogovarjamo o različnih prevodih istega besedila. Redkokdaj tudi prihaja do tako korenitih sprememb kot tokrat, zato se mi zdijo taki uvidi še posebej dragoceni. Na tem mestu bom povabila Veroniko, da nam pove, kakšna je bila njena strategija. Mogoče je bila četrta, ki je sama nisem predvidela? Veronika, kako si se ti lotila tega?

Veronika Rot: Definitivno sem najprej ponovno prebrala Cervantesa v originalu, potem pa tudi obstoječ slovenski prevod. Prvi prevod sem prebrala bolj zaradi tega, da sem začutila, v kakšnem jeziku je bil oblikovan in kakšno prevodno strategijo je prevajalec ubral. Zame je bila strategija po eni strani mešanica vseh teh treh, odvisno tudi od posamezne zgodbe ali posameznega stavka. Po drugi strani pa zame kot prevajalko niti ni bilo tako bistveno, da en prevod že obstaja.

Zame je bila prva strategija ta, da sem izbrala pravi original, kar je tudi zahtevno delo, ker obstaja ogromno izdaj Cervantesovih del, ki so bolj ali manj verodostojne. Izbrala sem najbolj kritično izdajo, ki ima 1300 strani z vsemi opombami in spremnimi besedami. Strategija je bila predvsem ta, da je bilo treba delo, ki je izšlo leta 1613, spraviti v sodobno slovenščino. Več kot 400 let staro špansko besedilo, napisano v 400 let stari španščini, sem si morala najprej posodobiti v sodobno španščino. V glavi sem imela proces, kako bi to zvenelo v bolj sodobni španščini, da bi bilo še vedno Cervantesovo delo in kako bi to zvenelo v sodobni slovenščini. Pri tem sem se s prvim slovenskim prevodom bolj ukvarjala v smislu, koliko si je prvi prevajalec dopustil prevajalske svobode in koliko je ostajal zvest originalu. Mislim pa, da ni imel v rokah istega originala, kot sem ga imela jaz, in da je kakšne odlomke prevajal tudi iz nemščine ali iz kakšnega drugega jezika. S tem prvim prevodom sem

bolj preverjala, ali sem tudi sama razumela na podoben način ali popolnoma drugače, ali so določene strukture še uporabne v sodobni slovenščini in ali je besedišče, ki ga je uporabljal prvi prevajalec, sploh še kompatibilno s sodobno slovenščino.

Barbara Pregelj: S tem je povezano to, kar sem sama želela posebej izpostaviti. Ko govorimo o prevodih in jih med seboj primerjamo, se nam zelo pogosto zgodi, da govorimo o napakah in pomenskih zdrsih. Sama sem se s pomočjo kolegice Gemme Santiago Alonso in njenega dela *Gramática mínima de errores* (2004) veliko ukvarjala z napakami, ki jih delamo pri učenju tujega jezika. To je pravi kontekst tudi za to, kar bomo me danes počele. Način in pojmovanje napak se je skozi zgodovino, zlasti v povezavi z učenjem tujih jezikov, zelo spreminjalo. Včasih je veljalo, da so napake znamenje nepopolnosti in neobvladovanja jezika. Napake je bilo treba korigirati, napake niso bile v redu in napake so bile nekaj, čemur naj se izogibamo. Po drugi strani se je kasneje, z različnimi koncepti poučevanja in razumevanja jezika, začelo govoriti o napakah kot neke vrste interferencah z maternim jezikom. Do napak in različnih razumevanj besedila prihaja zaradi interferenc jezikov oziroma interference z maternim jezikom, torej jezikom, v katerem smo odrasli. V sodobnem poučevanju jezika, ki temelji na sodobnih jezikoslovnih spoznanjih, pa govorimo o neke vrste *medjeziku*. Ta je odraz postavljanja hipotez in poskusa, da bi razumeli besedilo, hkrati pa tudi dokaz ustvarjalnosti pri usvajanju jezika. Mislim, da je vse to mogoče posplošiti na razumevanje jezika in besedila. Sama sem se precej ukvarjala s konstruktivizmom in zdaj končno vemo, da pomeni besedila niso vnaprej dani in jih ni mogoče enkrat za vselej izčrpati, ampak jih vedno znova sami odkrivamo. Tukaj imamo prevajalci zelo težko nalogo. Zato se zdi, da so vsi naši prevodi nedokončani, do neke mere ostajajo na pol poti in jih je vselej mogoče izboljšati. Vedno znova, ko preberemo besedilo – besedilo, ki smo ga zelo naštudirali in ga zelo obvladamo, s katerim smo se dolgo časa ukvarjali –, ugotovimo, da je možno kakšen prevod ali kakšno formulacijo predrugačiti in drugače ubesediti. Želim si, da bi današnja osrednjo pozornost namenili temu. Ne iskanju 'napak', ampak pogovoru o procesu, ki ga mi, prevajalci, lahko doživljamo in ki ostane ubeseden v oddanem prevodu in je zato na nek način dokončen. Mislim, da je to kontekst, ki ga je na tem mestu treba izpostaviti.

Veronika Rot: Jaz bi rekla, da smo prevajalci na nek način mazohisti, zato ker sami sebe mučimo s tem, ali smo naredili dovolj dobro in ali smo dovolj dobro razumeli. Pri prevajalskem delu je zmeraj zelo prisotno analiziranje tega, kar počneš, in preizpraševanje lastnih odločitev. Vedno tehtaš na različnih nivojih: od tega, ali si že v osnovi razumel, kaj govori nek stavek, ali razumeš vse nianse posamezne besede in stavka, koliko lahko pomensko polje narediš enakovredno izvirniku, ali ga razširiš, preveč zožaš ... Vse to so stalna preizpraševanja in vedno se zavedaš, da je pri vsaki odločitvi kanček napake. Do neke odločitve pa moraš priti. Trudiš se po svojih najboljših močeh, tako z znanjem, izpopolnjevanjem, branjem strokovne literature kot tudi z občutkom. Prevajanje ni zgolj nek tehnicizem iskanja slovarskih enakovrednic, ampak je predvsem iskanje niti in ustvarjanje mreže. Ne iščeš samo besede za besedo, ampak iščeš pomensko mrežo, ki vse te besede drži skupaj. Če ti uspe prenesti občutenje, ki je v tej mreži, potem si lahko vsaj približno zadovoljen s prevodom. Nikoli pa nisi popolnoma zadovoljen, ker vedno prevajaš v nekem določenem kontekstu, kontekstu časa in znanja, ki ga imaš takrat. Mogoče ti knjiga ali dve za tem, ko si prevod že oddal, razširita tisto polje, s katerim bi lahko bil ta prevod boljši.

Marjeta Prelesnik Drozg: Tudi osebnostna rast zelo vpliva na prevod. Dobro se spomnim Veronike in njenega prvega prevoda (*Caracol Beach* Elisea Alberta, Študentska založba, 2002). Zelo opazno je, kako se je v teh dvajsetih letih razvila v suvereno prevajalko. V prvih prevodih vsakega od nas se vidi, da nismo poznali konteksta in da nismo bili zreli. Sama sem v prevodu *Sapramiške* Svetlane Makarovič, ki smo ga pripravili za nastop Lutkovnega gledališča Ljubljana v Mehiki, prevedla v španščino stavek *moj rep ni občinski* dobesedno. Danes me je zaradi tega strašno sram. Prevajalec je samemu sebi najhujši kritik. Vsakič, ko pogledaš svoje prevode, vidiš, da bi lahko kaj izboljšal. Ne gre samo za napake, ampak za celoten kontekst. Včasih te prevajanje tudi kar odnese, kot da si v alfa stanju, čeprav si prej seveda vse pripraviš.

Barbara Pregelj: Pridobivanje kilometrine in prvi prevod sta nujna, da se razvijamo. Druge poti ni, kot da se učimo sproti, tudi z analizo, refleksijo, lastnimi dvomi in vračanjem nazaj. K temu bi želela dodati še svojo avtorefleksijo. V avtobiografiji *Preden se znoči* (2009) (*Antes que anochezca*) Reinalda Arenasa sem prevedla prvi stavek 'yo pensaba morirme en el invierno de 1987' v 'hotel sem umreti pozimi leta 1987.' Šele kontekst mi je pokazal, da je mišljeno drugače: 'mislim, da bom umrl pozimi leta 1987.' Povedati hočem, kako sem se mučila z banalnim stavkom na začetku romana, ki sem ga lahko dokončno oblikovala šele, ko sem prevedla cel roman. To je 'napaka', ki sem jo odkrila. Sprašujem pa se, koliko je napak, ki jih nisem nikoli. Nekdo, ki bi jih bral za mano, bi jih morda opazil in prevedel drugače. Kot prevajalec moraš biti pogumen in hkrati ponižen.

Na tem mestu je sledila natančna analiza *Zglednih novel*.

RUTH TORMO: NARAVNOST ZA NOSOM!

Barbara Pregelj: Pri prevajanju otroške in mladinske književnosti moramo biti pozorni na naslednje točke: slovenjenje imen, besedne igre in neologizme, gre za besedila z dvojnimi naslovnikom, saj so pisana za mlade bralce in odrasle. Vse to bomo pokomentirale, ko bomo imele zglede, ki jih je pripravila Marjeta Prelesnik Drozg.

Marjeta Prelesnik Drozg: Naredili bomo silovit preskok od Cervantesa na mladinski roman. Nisem teoretik in nisem prevajalski poznavalec. Zdi se mi zanimivo to, kar je povedala Barbara. Začeli pa bi kar z naslovom. Ne s prevodom naslova, ampak s tem, za katero starostno obdobje je namenjen ta roman. Barbara, rekla si, da ima dvojnega naslovnika. Jaz na to pri branju nisem niti pomislila. Veronika, ti si?

Veronika Rot: Jaz mislim, da imajo vsa otroška in mladinska dela dvojnega naslovnika. Zaradi tega, ker so tisti, ki kupujejo knjige, starši. Otroško in mladinsko besedilo napiše odrasla oseba, uredi odrasla oseba, prodaja odrasla oseba in kupi odrasla oseba. Vsaj neke do trinajstega leta.

Barbara Pregelj: Cela recepcija otroške in mladinske književnosti v resnici poteka prek odraslih. Vse, kar je namenjeno otrokom, gre čez odrasle. To je izrazito enosmerna komunikacija. Otroci, ki jim je to namenjeno, v resnici nimajo svojega glasu.

Marjeta Prelesnik Drozg: Sama sem izhajala iz osebne izkušnje. Ko so moji otroci zahajali v knjižnico in si izbirali knjige, nisem za njimi brkljala, kaj so brali. V našem primeru gre za knjigo, ki je namenjena otrokom, ki še niso povsem v puberteti, torej neke med desetim in enajstim letom.

Veronika Rot: Ja, jaz bi rekla do trinajst let. Zadnja leta devetletke.

Marjeta Prelesnik Drozg: Za druge jezike ne vem, vem pa, da se v španščini in katalonščini v zadnjem času pojavlja kar precej literature, kjer neka fizična hiba ali kaj podobnega izloči posameznika iz družbe, potem pa poskuša skozi zgodnico in pozitivne izkušnje pokazati, da to ni nujno tako. Mladega bralca poskuša spreobrniti v smislu, da sprevidi, kako naj se vede, če ima tudi sam v bližini takega posameznika. Tega sem v zadnjem času veliko opazila. Zdi se mi, da prej ni bilo toliko tovrstne tematike. Očitno je družbena sprejemljivost še večja, kot je bila.

Veronika Rot: Gre za problemski roman, ki se ukvarja z drugačnostjo in takimi rečmi. Mislim, da je tega res veliko. Meni je na trenutke malo moteče, posebej v primerih, kadar se knjiga napiše samo s tem namenom. Zdi se mi, da je bistveno to, da je napisana dobro in da ne gre samo za pisanje problemskih romanov in s tem poučevanje otrok samo po sebi. Bistven je tudi slog, ne le pedagoškost.

Glavni junak NOS tako v naslovu kot poglavjih. Kako poiskati ustrezne fraze z nosom, če se v jezikih ne ujemajo?

Naslov dela in naslovi poglavij	
• Quina tocada de nassos! • El nas com un cabàs • La Vicky hi fica el nas • Arrufo el nas un cop mes • Quan no hi ves més enllà del nas	• Naravnost za nosom • Nos kot kumara • Vicky v vse vtakne svoj nos • Zakaj sem spet zavihala nos • Ko ne vidiš dlje od svojega nosu

Marjeta Prelesnik Drozg: *Naravnost za nosom!* je roman, ki je mestoma duhovit in poseben ... pogleda z drugega zornega kota. Meni se je zdelo, da ima nos kar veliko vlogo, tako v besedilu kot sicer. Nos se pojavi v vseh poglavjih. Veronikina rešitev prevoda naslova se mi zdi dobra, ker se na koncu izkaže, da sledijo glavnemu junaku, ki ima ta velik nos. Čeprav *Quina tocada de nassos* bi bila ...

Veronika Rot: ... kakšna potegavščina ali kako te je nekdo potegnil za nos. Lahko bi bilo tudi *Kako so me potegnili za nos*, vendar se mi je zdelo, da se s tem preveč pove.

Marjeta Prelesnik Drozg: V romanu je nekaj primerov, kjer se katalonske fraze ujemajo s slovenskimi in se je lepo izšlo. Šla sem preverjat tudi v *Slovar slovenskih frazemov* (Založba ZRC, ZRC SAZU, 2003) Janeza Kebra, kjer kar nekaj fraz z nosom tudi manjka. Res je, da prevajalec včasih ne ve, kaj bi naredil v primeru, kadar se jezika ne ujemata.

	Prevod in moj predlog
• Quina tocada de nassos! • El nas com un cabàs • La Vicky hi fica el nas • Arrufo el nas un cop mes • Quan no hi ves més enllà del nas	• Naravnost za nosom • Nos kot kumara • Vicky v vse vtakne svoj nos • Zakaj sem spet zavihala nos • Ko ne vidiš dlje od svojega nosu

Ta del si poskušala tudi po vsebini malo prilagoditi. V vsakem primeru pa si morala obdržati besedo nos, to je bil pogoj. V predstavitvi sem navrgla nekaj primerov. *'Sort del nas fi del Galileu'* – tudi mi rečemo, da 'ima dober nos'. Mogoče sem bila preveč eksplicitna, saj vem, da si ti bila v knjigi in da si dobro vedela, kam boš kaj dala in kako se boš izrazila.

• Mila em caus de nassos • No treu nas a res ser així • Per tot plegat em puja la mosca al nas	• Mila dobro si jim podkurila pod nos (do nosa in nazaj si mi všeč) • Če gre komu kaj v nos, naj se pa usekne (nima smisla, brez veze ...) • Vse skupaj mi je šlo grdo v nos (Za povrh me pa še nos srbi)
--	---

V prvem primeru, *'Mila em caus de nassos'* mi je moja rešitev *'do nosa in nazaj si mi všeč'* bolj všeč. Pri drugem primeru *'No treu nas a res ser així'*, ki sicer pomeni *nima smisla*, bi se sama bolj pošalila, če ne bi šlo za mlade bralce. Ta nos bi poskusila narediti nepomensko. Res pa je, da se pri prevajanju za otroke ne moreš preveč šaliti.

Veronika Rot: Biti moraš previden. Šala mora biti razumljiva. Prevelikega 'twista' ne sme biti.

Marjeta Prelesnik Drozg:

• El Liam ens deixa amb un pam de nas • Amb un pam de nas al sofà • Nas al nas amb l'enemic • Fins els nassos de no tenir nassos de ser jo	• Liam nas je dobro potegnil za nos (nas je pustil z dolgim nosom) • Kot bi me nekdo treščil po nosu (z dolgim nosom na kavču) • Iz oči v oči in nos nasproti nosu (z nosom ob nosu proti sovražniku) • Do vrh glave... ne poln nos imam tega, da si ne upam biti taka kot sem
Qui té el nas gros, té seny per dos	Tistemu, ki ima velik nos v pameti nihče ni kos
Un final de traca i mocadors	Vsi nosovi so ostali celi

Tudi med naslednjimi primeri so naslovi. Posebej bi izpostavila zadnja dva, ki se mi v tem kontekstu zdita super. *'Un final de traca i mocadors'* pomeni kadar se nek film konča, zato se mi zdi *'vsi nosovi so ostali celi'* dobra rešitev v tem kontekstu. Tretji primer, *Nas al nas amb l'enemic*, si še posebej razložila, da gre za našo frazo *iz oči v oči*, saj fraze *iz nosu v nos* v slovenščini nimamo. Pri četrti, *'Fins els nassos de no tenir nassos de ser jo'*, si jo tudi spremenila na *vrh glave*, ker v slovenščini fraza *na vrh nosu* ne obstaja. To se mi zdi v redu.

Veronika Rot: Čeprav sem malo razširila in podaljšala, se mi je zdelo, da brez te razlage ne bi bilo dovolj jasno.

Barbara Pregelj: Tudi stopnjuje se. Super je. *'Do vrha glave ... ne poln nos imam tega /.../'*

Imena praznikov

• Mila, Liam, Santi, Vicky, Rita, Galileo, ... • Té un nas flipant entre Pinotxo, Mario Bros ... • No practica rés esport que bailar reggaeton en Wii ... • Sonadevici • Cal Vives • Donant-me L'Staedler de ratllies negres i grogues. • Arranya peluda	• Grozen nos ima, kot Ostržek, Mario Bros ... (Super Mario) • je edini šport, s katerim se je kdaj koli ukvarjala, plesanje reggaetona na Wiiju (regeton, nintendo wii) • KulCona • Opisno: v izložbi trgovine z igračami • [...] ko mi je podal črno-rumeni črtasti staedtler. • Ribič (Kdo se boji črnega moža)
--	---

Marjeta Prelesnik Drozg: Tukaj sem v večni dilemi. Ali pustiti pri otroški in mladinski književnosti imena v izvirni obliki. Mila in Liam se mi zdita v redu, ker gre za anagram. Večje pomisleke pa imam pri Riti. Včasih bi se ob omembi Rite vsi otroci smejali.

Barbara Pregelj: Jaz sem Rito v enem naslovu spremenila v Niko. Naslov je bil *Rita velikanka*. Najprej nisem niti zaznala, da je to problem, potem pa sem se odločila za spremembo. (Gre za delo Mikela Valverdeja: *Nika velikanka*, Malinc, 2020, op.ur.)

Veronika Rot: Za najmlajše, na primer v slikanicah, se posloveni tudi imena. Tam, kjer je zunanji kontekst španski ali katalonski, pa bi lahko bilo smešno, če bi bile Špelce ali Urške. Jaz sem bolj za ohranjanje, sploh od določene starosti naprej. Starost je pogojena s samim delom, odvisno, za kakšen roman, zgodbo, strip gre. Jaz imena raje ohranjam.

Marjeta Prelesnik Drozg: Naslednji primer je '*Mario Bros*', ki ga jaz nisem poznala. Mislim, da bi bilo bolje, če bi bil '*Super Mario*', tako kot se imenuje serija iger, ki jih je ustvaril Nintendo. Potem imam primer zelo dobre prakse – '*Sonaldevici*', lokala, kjer se otroci radi zbirajo. Mislim, da si ga super rešila s '*KulCono*'. '*Cal Vives*' pa lahko rešiš tudi opisno, ker nam nič ne pomeni. Potem pa še '*Arranya peluda*'. To je igra, ki smo ji včasih rekli *Kdo se boji črnega moža*.

Veronika Rot: Mislim, da ji zdaj rečejo tudi *Ribič*.

Marjeta Prelesnik Drozg: Mogoče je *Kdo se boji črnega moža* politično nekorrektno. Gre za to, da ima Veronika doma referenco, saj je lahko vprašala svoje otroke. Če bi prevajala jaz, ne bi niti pomislila, da obstaja še drugo poimenovanje.

• Gairebé més fort que el dia quan vaig saber que els Reis Mags no són tan mags com diuen • Que va arribar Sant Jordi, la festa de llibre i rosa	• Bruhnila sem v jok, in to skoraj še bolj obupano kot tistega dne, ko sem izvedela, da Sveti trije kralji niso tako čudežni, kot so mi do govorili. (da Božiček, Dedek Mraz ne obstaja) • Že je bil tu 23. april, jurjevo, pri nas v Kataloniji je to praznik svetega Jurija oziroma praznik knjig in vrtnic
--	---

Tukaj so še prazniki in primer, kjer si pustila 'Svete tri kralje', 'Reis Mags'. Mislim, da trije kralji pri nas niso toliko znani in ne nosijo daril. Jaz bi tu zamenjala, ni pa nujno, da bi bilo to v redu. Mi imamo tri dobre može in ne vem, katerega bi izbrala.

Veronika Rot: Izhajala sem iz tega, da imajo tudi Italijani svete tri kralje. Lahko bi sicer obrazložila – '/.../ Sveti trije kralji, *ki pri nas nosijo darila*, niso tako čudežni, kot so mi govorili.' Zdelo se mi je, da bi to preveč vrinila v stavek.

Barbara Pregelj: Jaz bi Sveti trije kralji kar pustila.

Marjeta Prelesnik Drozg: Jaz pa se skušam vživeti v kožo nekoga, ki tega ne pozna. Dala sem še drugi primer, 'Que va arribar Sant Jordi, la festa del libre i rosa', kjer pa to je razloženo: 'Že je bil tu 23. april, jurjevo, pri nas v Kataloniji je to praznik svetega Jurija oziroma praznik knjig in vrtnic.'

Veronika Rot: V drugem primeru tudi stavek to omogoča.

Barbara Pregelj: Pri treh kraljih se izgubi to, da jim mi rečemo Sveti trije kralji, v španščini in katalonščini pa so čudežni kralji, Reis Mags.

Besedne igre, anagrami

Izvirnik	Prevod
Jugues? Soc el terra guarnit De seguida vaig entendre que el Liam m'havia deixat un joc de comiat que només se li podia haver acudit a algú com ell: havia de descobrir l'anagrama dels mots subratllats. Vaig treure un bolígraf i una llibreta de la motxilla i em vaig posar a jugar amb la t, la e, la r, la r, la a... Quina alegria donar-me que al darrere de soc el terra guarnit s'amagava soc el raret narigut .	Naslednji napis je bil: »Igraš?« Tri stopnice nižje je pisalo MALI DiNOZAVEr OSTANE pRIPETLJAJ . Stavek ni imel smisla, takoj pa sem ugotovila, da mi hoče Liam nekaj namigniti glede črk, ki jih je napisal z malimi tiskanimi črkami. Vzela sem svinčnik in beležko in se začela poigravati s črkami ... r, i, e, p ... pire ... to verjetno ne bo nič ... Tako je sem seveda videla, da je MALI anagram za LIAM ... Kako sem bila vesela, ko sem ugotovila, da se za čudnim stavkom skriva stavek PRIJATELJ ZA VEDNO LIAM NOSAT!

Marjeta Prelesnik Drozg: Tukaj se je Veronika odločila, da bo spremenila celoten odlomek, da bi lahko anagram prišel do izraza. Všeč mi je bilo, da si vključila tudi besedo *mali*, ki je anagram za Liam. Gre za to, da se je ta fant z velikim nosom zelo rad igral z besedami. Rad je pisal anagrame in je pustil svoji prijateljici skrivno sporočilo v obliki anagrama. Ta anagram je 'terra guarnit' in dejansko pomeni 'el raret narigut'. Da je Veronika do tega lahko prišla, je morala odlomek čisto premešati, prišla je do stavka: 'Mali dinozaver ostane pripetljaj', ki je pomenil 'Prijatelj za vedno Liam nosati'. Sama sem pogledala, kaj bi lahko naredila, da ne bi bilo treba preobračati vsega odlomka, čeprav ne trdim, da je to boljša rešitev.

Izvirnik	Še sama sem se malo poigrala
Jugues? Soc el terra guarnit i les paraules terra i guarnit eran subratllades, Anagram de soc el raret narigut	Si za igro? Sem Kos Vida čutno Sem nosovit čudak .

V nadaljevanju je Veronikin prevod zaradi prej povedanega spet malo premešan, kaj si o Liamovi skovanki *narigut* misli glavna junakinja, pa je odlično rešila z njenim stavkom »da o slovnici ne bo izgubljala besed.«, ki sledi, verjetno nisem dobro povzela

Izvirnik	Prevod
No hi havia dubte, l'autor dels missatges era el Liam. Aquell narigut era definitiu: feia referència al seu físic i era un barbarisme com una casa, com els que el Liam deixava anar de tant en tant a classe de català. Al cap i a la fi, amb els pares parlava català, castellà, anglès i francès.	Z nosat je zadel v polno: tako kot je znal le on, se je delal norca iz svojega videza! Česa takega je bil sposoben le on. No, o slovnici sicer ne bom izgubljala besed, ampak saj ni šlo za kontrolko pri jeziku, kajne? Čeprav, roko na srce, je Liam včasih govoril precej čudno, saj se mu v glavi pobrkljajo vsi jeziki, ki jih govorijo doma: angleščina, katalonščina, španščina, za povrh pa še francoščina, ki se je je učil, preden so prišli v Barcelono

Moje nadaljevanje igranja s prevodom pa besedo *narigut* dejansko poimenuje skovanka (popačenka):

Izvirnik	Pa še moja igra naprej ...
No hi havia dubte, l'autor dels missatges era el Liam. Aquell narigut era definitiu: feia referència al seu físic i era un barbarisme com una casa, com els que el Liam deixava anar de tant en tant a classe de català. Al cap i a la fi, amb els pares parlava català, castellà, anglès i francès...	Brez vsakega dvoma je bil avtor sporočila Liam Izdala ga je beseda nosovit , ki je namigovala na njegov videz, hkrati pa je bila ena od tistih skovank (popačenk), ki jih je Liam včasih stresal pri urah katalonščine. Navsezadnje je s starši govoril špansko, katalonsko, angleško in francosko...

Veronika Rot: Bolj bistveno se mi je zdelo, da ohranim besedno igro, ne besed iz originala. Same besede in pomen tistih stavkov ni bil tako bistven, kakor to, da se ohrani besedna igra in preigravanje in ugibanje med literarnima likoma. Zato sem se odločila tako. Tudi ti si se v bistvu igrala. Jaz sem se trudila, da je način igriv in da so stavki čimbolj otroški, tako kot so bili tudi v prejšnjih dialogih.

Marjeta Prelesnik Drozg: Tukaj se lepo vidi, kako lahko do podobnega rezultata prideš na različne načine.

Slang in kletvice v mladinski literaturi

Ostres • —Ostres! No m'havies dit que hi havia pistes de bàsquet! Diantre • Què diantre era aquella olor de porqueria? Mil Dimonis • Una coïssor de mil dimonis em creixia sota el guix de la cama trencada. Merda	Hudiča, hudirja, prekleto ... • »Hudirja! Nisi mi povedala, da so tukaj tudi košarkarska igrišča!« Hudiča, za vraga • Kaj, hudiča, je bila tista svinjarija? • Vedno močnejše me je srbela zlomljena noga pod mavcem. (kot sto hudičev) Sranje
--	--

Marjeta Prelesnik Drozg: Tukaj sem ven potegnila kletvice in krepke besede. Največkrat je uporabljena beseda 'ostres', ki ni samo otroška. Večinoma v besedilu alternirajo *hudič, prekleto, hudirja, za vraga*. Kako močno iti s tem v slovenskem jeziku?

Veronika Rot: Slovenščina glede kletvic ni tako zelo sočna. Teh, ki zvenijo bolj kot medmeti, je v slovenščini bolj malo. Lahko bi bilo *mater, pismo ... Hudiča, hudirja* je še zmeraj malo knjižno in ni toliko govorno. Zdi se mi, da tukaj nismo toliko prožni. Če bi uporabila kaj drugega, bi bilo za to starostno skupino premočno. Tudi z uredniškega vidika se mi zdi boljše ohranjati blažje besede ali celo kakšno izpustiti. Pri nas se ne uporabljajo v tolikšni meri ali pa bi bile tako močne, da ne bi bile primerne.

Marjeta Prelesnik Drozg: Če bi hoteli posnemati realno stanje, bi bilo veliko stvari v angleščini.

Barbara Pregelj: Mislim, da je tukaj zelo pomembno, da govorimo o dvojnem naslovniku. Sleng je zelo težko uporabljati, ker prihaja iz angleščine. Po drugi strani pa zato, ker berejo tudi odrasli in ti imajo včasih res veliko pomislekov. Težko je odmeriti.

Marjeta Prelesnik Drozg: Imamo še zadnje primere. 'Era com un zero a l'esquerra' – izraz pomeni *čista nula*, preveden pa je 'Bil je kot ničla na levi.' Ta izraz se mi zdi izredno simpatičen in ga bom verjetno tudi sama kdaj uporabila.

• Era com un zero a l'esquerra. • el tiet era la canya però en aquell instant no arribava a ser ni el mànec de la canya • O és que veritablement li faltava un bull	• Bil je kot ničla na levi (čista nula) • Stric je bil v mojih očeh od nekdanj kulski, toda v tem trenutku sem ga videla povsem drugače (ni bil niti k od kulskega) • Ali pa res ni imel čisto vseh kolesc v glavi? (ni imel tri čiste)
---	---

Veronika Rot: Pri prevajanju se mi zdi zanimivo, ne samo, da tlačiš v svoj jezik, ampak ga tudi širiš s prisposodobami, domislicami in tako naprej. Pomensko polje jezika, ki ga prevajaš, se na ta način razširi in dobi novo svežino in razsežnost, na katero mogoče prej nismo pomislili. To je tudi bogastvo prevajanja.

Barbara Pregelj: Zato je prevod del literarnega sistema. Skozi prevod dobimo cel kup stvari, ki jih v jeziku drugače pač ne bi vzpostavili.

Marjeta Prelesnik Drozg: Mislim, da smo naredile izčrpno analizo, primerno delom.

Veronika Rot: Zahvaljujem se vama, da sta tako natančno brali. Bilo mi je malo težko, ker se je težko gledati in ocenjevati. Kljub temu se mi zdi, da je koristno določene stvari predebatirati, ker dobiš tudi sam širši vpogled v to, kakšne rešitve so možne in kako si do kakšnih rešitev prišel.

Barbara Pregelj: Hvala tebi, Veronika, ne samo za obravnavana prevoda, ampak tudi zato, ker si obogatila našo kulturo z vrsto zelo dobrih prevodov, v katerih uživamo, hkrati pa nas izzivajo, da jih beremo kritično in s premislekom, kaj se v resnici skriva za takšnim prevodom.